

مقطع تحصیلی: کاردانی □ کارشناسی □ × ... روابط عمومی ... : ... سال تحصیلی: -

تحولات اجتماعی ایران معاصر.. نام و نام خانوادگی مدرس: **رضوان مشاهری فرد...**

email: rezvan271355@gmail.com..... تلفن همراه مدرس: ..

.....: **تحولات اجتماعی ایران معاصر** ... مربوط به هفته : یازدهم □ × دوازدهم □

text: □ × voice: □ power point: □ ×

تلفن همراه مدیر گروه : .....

پایان جنگ هشت ساله و آغاز دوران سازندگی

به دو دوره ریاست جمهوری علی اکبر هاشمی رفسنجانی اطلاق می شود که مشتمل بر دولت های پنجم و ششم نظام جمهوری اسلامی ایران است که آغاز فعالیت آن ۱۲ مرداد ۱۳۶۸ و پایان فعالیت ۱۲ مرداد ۱۳۷۶ می باشد. اجرای اولین برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی بعد از انقلاب در این دولت انجام گرفت. سیاست باز اقتصادی و وضع قوانین ضد انحصار از جمله اقدامات مؤثر وی بوده است.

از مهم ترین دغدغه های پیش روی این دولت بازسازی کشور بعد از جنگ هشت ساله بود که ویرانه های زیادی را بر جای گذاشته بود و نیاز بود در اسرع وقت بازسازی شوند. به همین منظور هاشمی در وزارتخانه های اقتصادی دولت از وزیران با گرایش سازندگی و تولید بهره جست. همچنین هاشمی تصمیم گرفت سهم بودجه پروژه های عمرانی را به طور چشمگیری نسبت به سایر فعالیت های دولت بیشتر در نظر بگیرد. در خصوص سایر وزارتخانه ها به منظور تثبیت فضای سیاسی داخل کشور سعی کرد تعادل را بین گروه های سیاسی آن دوره برقرار کند، به طوریکه انتخاب سید محمد خاتمی به عنوان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در کنار علی اکبر ولایتی نمونه ای از این دست انتخابات هستند. اما این رویه در عمل نشان داد که نه تنها موافقت همه طیف های سیاسی تأمین نشد، بلکه همه گروه های سیاسی از سهم بندی موجود ناراضی بودند. از دغدغه های اقتصادی دیگر می توان به کسری بودجه ۵۰ درصدی دولت در زمان دولت اول هاشمی اشاره کرد.

از مهم ترین تحولات و رخداد های این دوره می توان به این موارد اشاره نمود:

۱. بازنگری در قانون اساسی و تحول در ساختار سیاسی کشور

با گذشت یک دهه از اجرای قانون اساسی و تجربیات و تحولاتی که در ساختارهای مختلف کشور رخ داده بود، ضرورت بازنگری در قانون اساسی احساس می شد که با دستور امام در سال ۶۸ شکل گرفت. براساس این بازنگری، پست نخست وزیری حذف شد و اختیارات رئیس جمهور افزایش پیدا کرد. در قوه قضائیه ریاست فردی جایگزین اداره شورایی گردید. جایگاه تشخیص مصلحت نظام تثبیت گردید و در مسئله رهبری، شورای رهبری و شرط مرجعیت از شرایط رهبری حذف گردید. همچنین اصل بازنگری در قانون اساسی درج گردید.

۲. سیاست توسعه اقتصادی و تنش‌زدایی

در این دوره که با ضرورت بازسازی و ترمیم زیر ساخت‌های کشور همراه بود، دولت سازندگی با شعار توسعه اقتصادی آغاز به کار نمود و در زمینه سیاست خارجی تلاش نمود تا با سیاست تشنج‌زدایی روابط خود با سایر کشورها را ترمیم و بهبود بخشد. و در این راستا تلاش‌های زیادی برای بهبود روابط با کشورهای همسایه، کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و کشورهای اروپایی انجام گرفت این روند تا جایی پیش رفت که حتی به زمینه‌چینی برای مذاکره با آمریکا ختم شد.

در سال‌های پایانی دوره اول ریاست جمهوری آقای هاشمی رفسنجانی، فضای کشور به شدت تحت تأثیر انتقادات جریان‌های مختلف سیاسی کشور از پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی برنامه‌ها و سیاست‌های کلان دولت بود به طوری که گروه‌های چپ‌گرا دولت را به دور شدن از عدالت اجتماعی، اخذ وام خارجی و وابسته کردن اقتصاد کشور، افزایش نابرابری اقتصادی و بستن فضای سیاسی متهم می‌دیدند و نیروهای راست‌گرا نیز از سیاست‌های اقتصادی دولت و سیاست‌های دولت در حوزه فرهنگی و سیاسی انتقاد داشتند.

در مجموع اقدامات دولت در بازسازی کشور و ایجاد زیر ساخت‌های اقتصادی و فرهنگی کشور که در قالب برنامه اول و دوم در دوران ریاست جمهوری آقای هاشمی رفسنجانی انجام شد، پیامدهای مثبت و منفی مختلفی را در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور بر جای گذارد و تحول کیفی را در کشور به وجود آورد که زمینه ساز تحولات مهم بعدی گردید.

۳. ماجرای دادگاه میکونوس

یکی از حوادث مهمی که بر تحولات سیاسی کشور و روابط خارجی به ویژه با کشورهای اروپایی تأثیر گذار بود ماجرای دادگاه میکونوس بود.

در این ماجرا که به دنبال ترور صادق شرفکندی دبیرکل حزب دموکرات کردستان و سه تن از همفکران وی در ۲۶ شهریور ماه ۱۳۷۱ در رستوران میکونوس شهر برلین آلمان صورت گرفت و با نقش آفرینی بنی صدر همراه شد، دادگاه میکونوس پس از پنج سال در حکمی که بر مبنای شهادت گروهک منافقین شکل گرفت، حکم بازداشت وزیر اطلاعات جمهوری اسلامی ایران را صادر نمود و در آن از برخی مقامات جمهوری اسلامی از جمله آقای هاشمی رفسنجانی (رئیس جمهور وقت) به عنوان طراحان این ترور نام برده شد که همزمان با اعلام این حکم موهن، رسانه‌های غربی به ویژه رسانه‌های آمریکا و رژیم صهیونیستی تبلیغات گسترده‌ای را بر علیه نظام جمهوری اسلامی به راه انداختند و تلاش نمودند که جمهوری اسلامی را به عنوان ناقض حقوق بین‌المللی معرفی نمایند. با وجود سیاست تنش‌زدایی دولت آقای هاشمی، توطئه کشورهای اروپایی با محوریت آلمان پاسخ نامناسبی به حسن نیت ایران بود.

متعاقب صدور این حکم، مقامات رسمی کشور و وزارت امور خارجه ضمن محکوم نمودن این حکم، مراتب اعتراض شدیدالحن خود را به مقامات آلمانی اعلام نمودند که به دنبال آن روابط ایران و آلمان تیره شد و سفیر این کشور و سفرای کشورهای اروپایی در اقدامی هماهنگ یکی پس از دیگری کشور را ترک کردند و روابط کشورمان با کشورهای اتحادیه اروپا نیز تیره گردید. پس از مدتی کشورهای اروپایی که از چنین اقدامی طرفی نبستند مجبور شدند سفرای

خود را راهی ایران نمایند

روابط ایران و اروپا در این دوره، افت و خیزهای زیادی داشت به ویژه در قضیه کتاب آیات شیطانی و واکنش سریع و صریح امام در مرتد خواندن سلمان رشدی، روابط کشورمان با اروپا وارد مرحله جدیدتری شد. انگلستان رسماً روابط خود را با ایران قطع کرد. موضوع دیگری که روابط کشورمان با اروپا را تحت تأثیر قرارداد.

دوران اصلاحات:

دولت خاتمی به دو دوره ریاست جمهوری سید محمد خاتمی اطلاق می‌شود که مشتمل بر دولت‌های هفتم و هشتم نظام جمهوری اسلامی ایران است. در این مدت جناح اصلاح طلب توانست قوه مجریه ایران را در اختیار کامل داشته باشد که از تاریخ ۱۲ مرداد ۱۳۷۶ تا ۱۲ مرداد ۱۳۸۴ به درازا انجامید. دولت‌های خاتمی شعار اصلیشان را توسعه سیاسی و تقویت نهادهای مدنی عنوان کرده بودند.

آغاز کار دولت خاتمی با کاهش قیمت نفت و کاهش درآمدهای ارزی حاصل به ۹,۹ میلیارد دلار همراه شد. استقراض از بانک مرکزی جهت رفع کسری بودجه به افزایش تورم به بیش از ۲۰ درصد در سال ۱۳۷۸ انجامید که به تدریج به حدود ۱۳ درصد کاهش یافت. دولت در این زمان سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز را به اجرا درآورد که با موفقیت همراه بود. رشد اقتصادی بیش از ۶ درصد به کاهش بدهی‌های خارجی کمک نمود.

ایجاد فضای بازتر سیاسی و مطبوعاتی در جامعه و دانشگاه‌ها

تحول جدی در روابط خارجی به‌ویژه با کشورهای اروپایی

قتل‌های زنجیره‌ای

حوادث ۱۱ سپتامبر

وقایع ۱۸ تیر ۱۳۷۸

حمله آمریکا به افغانستان و حمله آمریکا به عراق

برگزاری نخستین دوره شوراهای شهر و روستا پس از انقلاب.

برگزاری نخستین دوره انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا

ثبت رکورد بیشترین رشد اقتصادی در میان دولت‌های جمهوری اسلامی

اجرای موفق پایین آوردن نرخ تورم و رساندن آن به رقم ۱۰ درصدی

اجرای موفق تک نرخ کردن ارز

عملکرد و سیاست‌ها

تشکیل حساب ذخیره ارزی، اصلاح سامانه مالیاتی، تثبیت نرخ ارز و تصویب و اجرای قانون سرمایه‌گذاری خارجی.

ممنوعیت استقراض دولت از بانک مرکزی، کاهش تسهیلات تکلیفی، تأسیس بانک‌های خصوصی، گسترش بورس‌های منطقه‌ای و تأسیس بورس فلزات و کشاورزی از جمله برنامه‌هایی بوده که در جهت بهبود وضعیت اقتصادی و مالی به اجرا درآمد.

اجرای ناموفق برنامه خصوصی‌سازی و ادامه پرداخت یارانه‌ها و ناتوانی در حذف آن‌ها از بزرگ‌ترین نقاط ضعف این دولت بوده‌است.

نمونه سوالات:

- پس از پایان جنگ تحمیلی هشت ساله بین ایران و عراق، و در آغاز دولت آقای هاشمی رفسنجانی تاکید بر کدام مورد قرار داشت؟ و به چه دلیل؟
- ماجرای دادگاه میکونوس که در زمان دوران سازندگی رخ داد را توضیح دهید.
- سه مورد از اقدامات انجام شده در سطح کشور در زمان آقای محمد خاتمی و دوران اصلاحات را فقط نام ببرید.